

САМООЦЕНКА И КОНФОРМНОСТ НА ЛИЧНОСТТА

Ирина Георгиева

In this article are presented fundamental psychology concepts of the interaction between the constructs self-esteem and conformity. It is presented an examination, which main purpose is to examine the nature of the interrelation between self-esteem and two different types of conformity – conformity to peers and general conformity | conformity to authoritative figures and rules|. Within the framework of the present study is not confirmed the hypothesis that conformity to peers is negatively related to self-esteem of personality. The questionnaires for conformity to peer and general conformity do not relate statistically significant to self-esteem scale of M. Rosenberg and the received correlation coefficients proved the weak and positive interrelation between the observed variables.

According to expectation, conformity to peers and general conformity are negatively and statistically significant interrelated, which supports the concept of two opposed types of influence, caused by co-evals and other authoritative figures in the life of adolescents.

В психологичната литература съществуват данни както за позитивна, така и за негативна корелация между самооценката на личността и податливостта ѝ на влияние. Мнението на изследователите за типа взаимоотношение между конформността и самооценката е разделено на две полярни позиции. Принципно становище на някои автори е, че съществува *позитивна* релация между самооценка и податливост на влияние. Обратно на тях Дж. Лесер и Р. Аделсън считат, че хората с ниска самооценка имат склонността да виждат себе си като различни и по-малко ценни от другите (цит. по Sigh, & Prasad, 1973). У. Сай и Т. Прасад (1973) провеждат изследване резултатите, от които подкрепят възгледа, че конформистите имат значително по-ниска самооценка от неконформистите. Б. Лийг и Д. Джексън (League, & Jackson, 1964) също са на мнение, че изследванията в полето на конформността принципно подкрепят хипотезата,

че личностите с ниска самооценка са по-конформни спрямо социален натиск, в сравнение с хората с висока самооценка. Тези различни резултати не са взаимноизключващи се, тъй като обобщават влиянието на ситуативни фактори. Когато влиянието на ситуацията е „просто“, взаимовръзката между самооценка и конформност на личността е по-скоро негативна и е позитивна и нееднопосочна в сложни социални ситуации, свързани по-силно с индивидуалните различия при възприятието на послания. Все пак повечето от емпиричните данни за корелацията между самооценка и конформност на личността подкрепят възгледа, че конформистите имат значително по-ниска самооценка от неконформистите.

Теоретична рамка на проблема

Съвременните изследователи, които разглеждат взаимовръзката между социалнопсихологични променливи като конформността и самооценката на личността, обикновено диференцират типовете конформност, които са предмет на изследване: конформност към връстниците, обща конформност (изразяваща се в най-общ смисъл като конформност към авторитетни фигури и социални норми), социална конформност. Посоката на взаимодействие между самооценката и конформността се детерминира от вида конформност, тъй като конформността към връстниците и общата конформност се квалифицират като противоположни и отрицателни, свързани помежду си. В основата на концептуализацията за различния характер на двата типа конформност стои допускането за наличие на „опозиция“ между влиянието на родители и възрастни като медиатори на определени социални норми и правила, от една страна, и влиянието на връстниците, което често има асоциален характер, от друга.

Много изследователи подчертават, че има данни, подкрепящи заключението, че индивидите с ниска самооценка в по-голяма степен се идентифицират с другите и по-лесно се влияят от оценките на другите в групата, тъй като имат особено силна потребност от социално одобрение. Негативните оценки на личността за себе си влияят върху когнитивната ѝ преценка за избор на поведение (напр. конформност), което цели да получи социално одобрение и положителните оценки от връстниците (Kosten, & Scheier, 2000). Според У. Сай и Т. Прасад (1973) конформистите не могат да отхвърлят неприемливите за тях желаниа, групови норми или съждения, тъй като имат силна потребност от одобрението на околните. Придържайки се към мнението на групата конформистите повишават своята самооценка и се чувстват по-сигурни и адекватни. Логично е да се очаква, че взаимоотношението между самооценка и податливост на влияние ще бъде опосредствано най-вече от повишена *отстъпчивост* на личността. И. Джанис и Д. Райфе предполагат, че „за хората с ниска самооценка отстъпчивостта има инструментален смисъл за избягване на социалното неодоб-